

Avaluació interna de centres de secundària

Consideracions generals

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Direcció General d'Ordenació Educativa

Edició: **Servei d'Ordenació Curricular**
Juny de 2000

ÍNDIX

PRESENTACIÓ	3
INTRODUCCIÓ	5
ORDRE DE 20 D'OCTUBRE DE 1997, PER LA QUAL ES REGULA L'AVAUACIÓ DELS CENTRES DOCENTS SOSTINGUTS AMB FONTS PÚBLICS.	7
SÍNTESI DE L'ORDRE D'AVAUACIÓ	13
ESQUEMA GENERAL DE L'AVAUACIÓ DE CENTRES.....	13
RESUM DE L'AVAUACIÓ INTERNA DE CENTRES.....	14
ESQUEMA GENERAL DE L'AVAUACIÓ INTERNA DE CENTRES	16
L' AVAUACIÓ EN EL PROGRAMA D' EDUCACIÓ 2000-2004 DEL DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT	17
L'AVAUACIÓ EN LA RESOLUCIÓ DE 18 DE MAIG DE 2000, QUE DÓNA INSTRUCCIONS PER A L'ORGANITZACIÓ I EL FUNCIONAMENT DELS CENTRES DOCENTS D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA DE CATALUNYA PER AL CURS 2000-2001	19
L'AVAUACIÓ INTERNA DE CENTRES EN EL DECRET 199/1996, DE 12 DE JUNY, PEL QUAL S'APROVA EL REGLAMENT ÓRGANIC DELS CENTRES DOCENTS PÚBLICS QUE IMPARTEIXEN EDUCACIÓ SECUNDÀRIA I FORMACIÓ PROFESSIONAL DE GRAU SUPERIOR.	22
BIBLIOGRAFIA	26
ANNEX	28

PRESENTACIÓ

Durant les darreres dècades, els sistemes educatius de molts països d'Europa han experimentat canvis profunds sobre les funcions, les finalitats i els valors que han d'orientar la institució escolar. Al mateix temps, els centres docents i el seu professorat han adquirit una major autonomia per poder ajustar l'activitat educativa a les necessitats de l'entorn.

Aquests fets han comportat l'extensió de l'avaluació a tots els àmbits de l'ensenyament, per tal d'obtenir informació de com s'han concretat els canvis i constatar si contribueixen, i en quin grau, a la millora de l'educació. Alhora, han modificat el concepte d'avaluació, cada cop menys centrat en el control i en la sanció i més en la tasca d'orientar adequadament la pràctica educativa.

En educació, l'avaluació ha de ser entesa com un procés culturitzador, al servei de la millora professional de les persones que hi participen. Per això, en els processos d'avaluació dels centres docents resulta imprescindible que els professors i professores assumeixin i interioritzin els resultats de les accions avaluatives. Però aquests resultats hauran d'interaccionar, també, amb els processos de canvi i d'innovació educativa i amb el procés, més global, de desenvolupament institucional. Qualsevol presa de decisions derivada d'una acció avaluativa haurà d'inserir-se, doncs, en el marc del model d'innovació del centre i haurà de produir un creixement de la institució escolar. L'acció conjunta d'aquests processos és imprescindible per garantir la millora de la qualitat de l'educació.

És per això que, un cop generalitzada la implantació de l'Educació secundària obligatòria, el Departament d'Ensenyament, tant en el seu programa "Educació 2000-2004" com en les instruccions per a l'organització i el funcionament del centres docents de secundària per al curs 2000-2001, posa èmfasi en l'avaluació i les directrius que ha de prendre, en relació amb el sistema educatiu, els centres i els aprenentatges dels alumnes.

Al mateix temps, per tal que cada centre disposi de recursos per facilitar el seu procés d'avaluació interna, el Departament d'Ensenyament ha elaborat diversos materials de suport, la col·lecció *Avaluació interna de centres d'Educació secundària*, que consta de reflexions i propostes sobre l'autoavaluació, l'elaboració de proves i exemples de dissenys avaluatius i de proves d'àrea. Estem segurs que tots aquests materials seran de gran utilitat als centres i ajudaran a millorar la pràctica educativa.

Pere Solà i Montserrat
Director General D'Ordenació i Innovació Educativa

INTRODUCCIÓ

A través del desenvolupament dels elements de qualitat previstos a la LOGSE, el Departament d'Ensenyament promou l'avaluació del sistema educatiu a través del Consell Superior d'Avaluació i, en els termes que recull la Llei orgànica de la participació, l'avaluació i el govern dels centres docents (LOPAGCD), impulsa l'avaluació dels centres docents mitjançant l'Ordre de 20 d'octubre de 1997, la qual regula l'avaluació dels centres docents sostinguts amb fons públics.

En l'esmentada Ordre s'hi estableixen les finalitats de l'avaluació, els àmbits i la periodicitat dels plans d'avaluació, i també la diferenciació entre l'avaluació externa i la interna. La primera serà realitzada per la Inspecció d'Ensenyament, mentre que l'avaluació interna és una responsabilitat dels propis centres docents, amb la participació dels seus òrgans de govern i de coordinació i dels diferents sectors de la comunitat educativa. Cal remarcar que tant l'avaluació interna com l'externa han d'anar orientades a proporcionar als centres elements per reflexionar sobre la pròpia praxi i poder prendre decisions de millora en relació amb l'organització i gestió del procés d'ensenyament-aprenentatge. En referència al seguiment dels alumnes, l'avaluació es presenta com una eina reguladora del procés d'ensenyament/aprenentatge i no com un mecanisme de sanció o classificació.

En el programa *Educació 2000-2004*, així com en les instruccions per a l'organització i el funcionament del curs 2000-2001, es remarca la importància de l'avaluació de les competències bàsiques de l'alumnat quan acaba el primer cicle d'ESO. A partir dels resultats dels alumnes i dins del procés d'avaluació interna, els centres hauran d'endegar un procés de reflexió i discussió que permeti definir les estratègies educatives adequades que garanteixin l'assoliment de les competències bàsiques per part de tots els nois i noies.

Per facilitar el procés d'avaluació interna de centres, la Direcció General d'Ordenació Educativa ha elaborat uns materials de suport. Són recursos que afavoreixen la reflexió i l'anàlisi qualitativa de la pràctica professional i que aspiren a millorar-la, en la línia d'aconseguir una resposta ajustada a les necessitats educatives de l'alumnat.

La col·lecció *Avaluació interna de centres d'Educació secundària* consta dels següents quadernets:

Consideracions generals

On es recullen les disposicions sobre avaluació interna de centres docents que ha publicat el Departament d'Ensenyament, així com un article del Dr. Francesc Pedró, del Departament Ciències Polítiques i Socials de la Universitat Pompeu Fabra, en què s'argumenta a favor de l'avaluació de centres.

L'autoavaluació: una estratègia per a la millora dels centres,

Elaborat a partir d'un treball realitzat pel Dr. Joan Rué, del Departament de Pedagogia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona. En aquest document s'ofereixen estratègies d'anàlisi per a comprendre i millorar la pràctica educativa.

Orientacions per a l'autoinforme i l'elaboració de proves

Elaborat a partir d'un treball realitzat pel Dr. Joan Mateo, del Departament de Mètodes d'Investigació i Diagnòstic en Educació de la Universitat de Barcelona, i que presenta diverses tècniques de recollida d'informació per aplicar a l'anàlisi dels processos i resultats dels aprenentatges.

Exemples de dissenys avaluatius

Materials de reflexió i instruments que permeten recollir informació sobre diferents situacions educatives o, si més no, orientar als centres en la confecció de les seves pròpies planificacions de cara a l'avaluació interna.

Exemples de proves d'àrea

Els materials orientatius anteriors es completen amb exemples de proves per a les diferents àrees del currículum de l'Educació secundària obligatòria, realitzats d'acord amb els models de segon nivell de concreció elaborats pel Departament d'Ensenyament.

ORDRE de 20 d'octubre de 1997, per la qual es regula l'avaluació dels centres docents sostinguts amb fons públics.

La Llei orgànica 1/1990, d'ordenació general del sistema educatiu, estableix que els poders públics donaran una atenció prioritària als factors que afavoreixen la qualitat i la millora de l'ensenyament. La mateixa Llei orienta l'avaluació a la permanent adequació del sistema educatiu a les demandes socials i a les necessitats educatives.

La Llei orgànica 9/1995, de la participació, l'avaluació i el govern dels centres docents, estableix, en el seu article 29, que les administracions educatives posaran en marxa plans d'avaluació d'aplicació periòdica als centres docents sostinguts amb fons públics.

En el mateix article es determina que, en finalitzar cada curs escolar, els centres avaluaran el propi funcionament i que els òrgans de govern i els diferents sectors de la comunitat educativa col·laboraran en les actuacions d'avaluació externa que es duguin a terme per part de les administracions educatives.

En conseqüència, per tal de regular el desenvolupament de l'avaluació dels centres docents sostinguts amb fons públics a Catalunya, a proposta del secretari general, vist el dictamen del Consell Escolar de Catalunya, i d'acord amb el dictamen de la Comissió Jurídica Assessora,

Ordeno:

Article 1

Avaluació dels centres docents sostinguts amb fons públics

- 1.1 L'avaluació dels centres docents inclou tant l'avaluació interna com l'avaluació externa.
- 1.2 Les actuacions, tant d'avaluació interna com d'avaluació externa, han d'orientar-se a analitzar l'organització i el funcionament dels centres per tal de:
 - a) Proporcionar als centres docents elements per reflexionar sobre la pròpia praxi i prendre decisions de millora en relació a la planificació i desenvolupament de l'organització i del procés d'ensenyament/aprenentatge.
 - b) Disposar, per part de l'Administració educativa, d'informació sobre els processos i resultats de l'acció educativa que es du a terme en els

centres i l'assoliment dels objectius educatius per part de l'alumnat, a fi de prendre les decisions de millora que correspongui al respecte.

1.3 L'avaluació dels centres docents a Catalunya es durà a terme mitjançant plans d'avaluació de tres anys de durada en els quals, per a la valoració de l'acció educativa, es consideraran, com a mínim, els següents àmbits:

1.3.1 Àmbit d'ensenyament/aprenentatge:

- a) Resultats d'aprenentatge: assoliment dels objectius educatius, tant en el vessant conceptual i procedimental com de formació en valors, per part de l'alumnat, desenvolupament de les capacitats individuals, evolució de la qualitat dels aprenentatges i del rendiment acadèmic de l'alumnat en els darrers cursos escolars, considerant el projecte curricular del centre.
- b) Gestió de currículum: selecció i distribució temporal de continguts, estratègies didàctiques i opcions metodològiques, criteris i estratègies d'avaluació dels alumnes, planificació i desenvolupament de l'acció docent, mecanismes de coordinació entre els professors que imparteixen la mateixa àrea o el mateix cicle, coordinació entre professorat que imparteix diferents àrees o diferents cicles.

1.3.2 Àmbit organitzatiu:

- a) Atenció i seguiment de l'alumnat: estratègies per al coneixement dels alumnes i per a l'atenció a la diversitat, acció tutorial i orientació de l'alumnat i atenció als alumnes amb necessitats educatives especials.
 - b) Gestió de l'acció educativa: projectes i documents de gestió —grau d'elaboració, d'implantació i de funcionalitat—, indicadors i mecanismes de seguiment i avaluació.
 - c) Estructura funcional: òrgans de govern i de coordinació, mecanismes de comunicació i de presa de decisions, participació de la comunitat escolar en la dinàmica educativa i clima de relacions i col·laboració.
 - d) Gestió dels recursos: recursos humans -personal docent i no docent-, recursos temporals -temps docent i temps curricular-, recursos econòmics, recursos didàctics espais i equipaments- i activitats de formació.
- 1.4 L'avaluació dels apartats indicats en l'àmbit de gestió organitzativa es realitzarà progressivament al llarg dels tres cursos escolars de durada del pla de manera que, en cadascun dels cursos esmentats, es dugui a terme com a mínim l'avaluació d'un dels apartats. L'avaluació del procés d'ensenyament/aprenentatge es realitzarà en cadascun d'aquests cursos escolars en, com a mínim, una de les àrees del currículum.
- 1.5 Finalitzats els tres cursos es realitzarà una valoració global dels resultats d'avaluació, de les millores obtingudes al respecte i de la idoneïtat de

les actuacions d'avaluació desenvolupades.

- 1.6 L'avaluació interna serà realitzada pels mateixos centres docents amb la participació dels òrgans de govern i de coordinació del centre i dels diferents sectors de la comunitat escolar.
- 1.7 L'avaluació externa serà realitzada per la Inspecció d'Ensenyament, la qual comptarà amb la col·laboració dels òrgans de govern dels centres i dels membres dels diferents sectors de la comunitat escolar.
- 1.8 L'avaluació interna i l'avaluació externa estaran coordinades a efectes d'àmbits i indicadors d'avaluació.
- 1.9 Cada curs escolar el Departament d'Ensenyament disposarà, a nivell global de Catalunya, de dades significatives d'avaluació en cadascun dels àmbits esmentats.
- 1.10 En finalitzar el pla d'avaluació el Departament d'Ensenyament farà públiques les dades més rellevants en relació amb el funcionament dels centres educatius a Catalunya.
- 1.11 El Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu informarà anualment al Consell Escolar de Catalunya dels resultats globals i dels elements generalitzables de les actuacions d'avaluació que hagi dut a terme durant el curs escolar.

Article 2

Avaluació interna dels centres docents

- 2.1. Per dur a terme l'avaluació interna, els centres docents elaboraran un pla d'avaluació que inclourà, en tres cursos escolars, l'avaluació dels diferents apartats que es concreten com a propis de l'àmbit de la gestió organitzativa. Així mateix, el pla d'avaluació interna del centre establirà la seqüència per avaluar, en els mateixos cursos escolars, l'ensenyament/aprenentatge en les diferents àrees del currículum, amb un mínim d'una àrea cada curs escolar.
- 2.2. En finalitzar els tres cursos esmentats els centres realitzaran una valoració global de les millores assolides en relació als aspectes avaluats i de la idoneïtat de les estratègies emprades en el mateix procés d'avaluació, i es concretaran les propostes per a un nou pla d'actuació i un nou pla d'avaluació.
- 2.3. Correspon a l'equip directiu impulsar i determinar el procediment d'elaboració i execució del pla d'avaluació. En cada centre docent el Consell escolar aprovarà el pla d'avaluació interna i les valoracions i

propostes que s'obtinguin com a resultat de les actuacions d'avaluació que es realitzin.

- 2.4. L'avaluació interna dels centres haurà de comptar tant amb les aportacions del professorat -equips de cicle, comissions, òrgans de coordinació- com de la resta dels sectors de la comunitat escolar.
- 2.5. La memòria anual del centre haurà de reflectir les actuacions i els resultats d'avaluació dels àmbits avaluats durant el curs escolar i les propostes de canvi o millora que han d'incorporar-se en les programacions generals de caràcter anual dels següents cursos escolars.
- 2.6. A més, per tal de conèixer i valorar l'evolució en el centre dels aprenentatges dels alumnes en successius cursos escolars i adoptar mesures per a la millora dels processos d'ensenyament/aprenentatge, els centres docents aplicaran cada curs escolar i sense incidència directa en l'avaluació de l'alumnat instruments de mesura o proves estàndard en un mínim de tres àrees del currículum.
- 2.7. Les proves i les anàlisis dels resultats es faran en coherència amb els objectius establerts a la normativa i la concreció i contextualització que el mateix centre hagi fet en el seu projecte curricular.
- 2.8. La Inspecció d'Ensenyament supervisarà les proves estandarditzades del centre i els resultats obtinguts en la seva aplicació.

Article 3

Avaluació externa dels centres docents

- 3.1. L'avaluació externa serà realitzada per la Inspecció d'Ensenyament amb la col·laboració dels òrgans de govern i coordinació dels centres i dels membres dels diferents sectors de la comunitat escolar.
- 3.2. En l'avaluació externa es realitzarà, també progressivament en tres cursos escolars, l'avaluació dels diferents apartats propis de l'àmbit de la gestió organitzativa del centre docent garantint que, en finalitzar aquests tres cursos, tots els apartats de l'àmbit hagin estat avaluats.
- 3.3. L'avaluació externa de l'àmbit d'ensenyament-aprenentatge formarà part de l'actuació sistemàtica que la Inspecció d'Ensenyament realitza cada curs escolar, des del vessant especialista, amb l'objectiu de valorar progressivament en els centres docents la planificació i el desenvolupament del procés d'ensenyament-aprenentatge i l'assoliment dels objectius en les diferents àrees del currículum.

- 3.4. Correspon a la Subdirecció General de la Inspecció l'elaboració del pla d'avaluació externa dels centres docents i la planificació del procés per a la seva execució.
- 3.5. Les actuacions d'avaluació externa que es duguin a terme des de la Inspecció d'Ensenyament inclouran, entre d'altres:
 - a) L'anàlisi de documentació elaborada pel centre.
 - b) La realització d'entrevistes amb membres dels equips directius, claustres, consells escolars, APA.
 - c) La participació en sessions de treball dels equips de professorat: equips de cicle, departaments i seminaris, grups de treball i comissions, juntes d'avaluació.
 - d) L'observació directa del desenvolupament de l'acció docent a les aules i dels treballs de l'alumnat.
- 3.6. L'avaluació de la Inspecció d'Ensenyament conclourà amb l'elaboració d'un informe anual per a cada centre en el qual es reflectirà la valoració i les propostes de millora en relació als aspectes avaluats, i un informe global dels resultats de l'avaluació en finalitzar els tres cursos escolars. Aquests informes seran lliurats al Consell escolar per tal que, juntament amb els resultats obtinguts en la pròpia avaluació interna, contribueixin a la concreció de propostes per a la millora de la qualitat de l'acció educativa del centre.

Article 4

Avaluació de l'assoliment dels objectius fixats en la legislació vigent en matèria d'educació a Catalunya

- 4.1. El Departament d'Ensenyament, mitjançant el Consell Superior d'Avaluació i en compliment de les funcions que a aquest corresponen d'acord amb el Decret 305/1993, de 9 de desembre, elaborarà dictàmens referents a l'assoliment dels objectius fixats en la legislació vigent en matèria d'educació. A aquest efecte, podrà realitzar proves en mostres significatives de centres que permetin obtenir indicadors globals propis de Catalunya.
- 4.2. Les proves seran elaborades per especialistes de les diferents àrees i per experts en avaluació educativa. La Inspecció d'Ensenyament assessorarà els centres que formin part de la mostra en relació amb el procés d'aplicació de les proves i col·laborarà en l'anàlisi global dels resultats.
- 4.3. Els instruments i, si s'escau, les proves que el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu utilitzi, així com els estudis i informes

que se'n derivin, no tindran cap repercussió directa sobre l'avaluació individual de l'alumnat o de la funció docent.

Article 5

Aplicació

- 5.1. En el primer semestre del curs 1997-98 tots els centres d'educació infantil i primària, i els centres d'educació secundària que imparteixen els dos cicles de l'etapa d'ESO, hauran de tenir elaborat i aprovat pel Consell escolar el propi pla d'avaluació interna, o, almenys, les seves línies fonamentals, a aplicar en el període 1997-2000.
- 5.2. La Subdirecció General de la Inspecció elaborarà en el mateix termini el pla d'avaluació externa dels centres docents per a la seva aplicació en el període esmentat.
- 5.3. El Departament d'Ensenyament realitzarà les corresponents activitats de formació que permetin orientar els directius dels centres en la planificació i desenvolupament d'aquesta tasca.
- 5.4. El pla d'avaluació s'aplicarà també als centres docents sostinguts amb fons públics que imparteixen ensenyaments diferents als que s'esmenten a l'article 5.1, a mesura que aquests ensenyaments es vagin implantant d'acord amb el calendari d'aplicació de la nova ordenació del sistema educatiu.

Disposició final

Aquesta Ordre entrarà en vigor l'endemà de la seva publicació al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

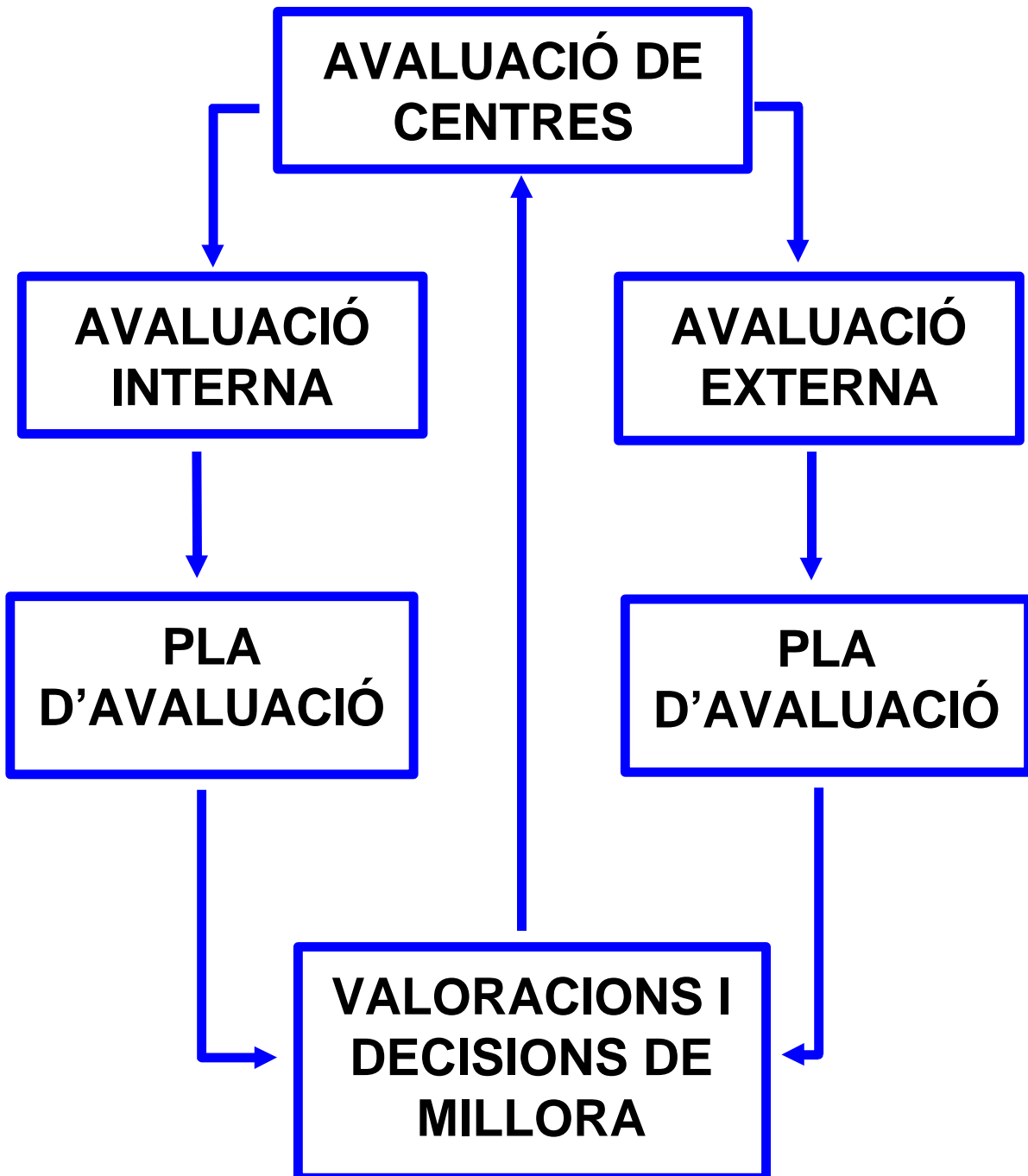
Barcelona, 20 d'octubre de 1997

Josep Xavier Hernández i Moreno
Conseller d'Ensenyament

(97.290.094)

Síntesi de l'Ordre d'avaluació

Esquema general de l'avaluació de centres

Resum de l'avaluació interna de centres

Objectiu

Proporcionar als centres docents elements per reflexionar sobre la pròpia praxi i prendre decisions de millora en relació amb la planificació i desenvolupament de l'organització i del procés d'ensenyament aprenentatge.

Realització

Els centres docents amb la participació dels òrgans de govern i de coordinació del centre i dels diferents sectors de la comunitat escolar.

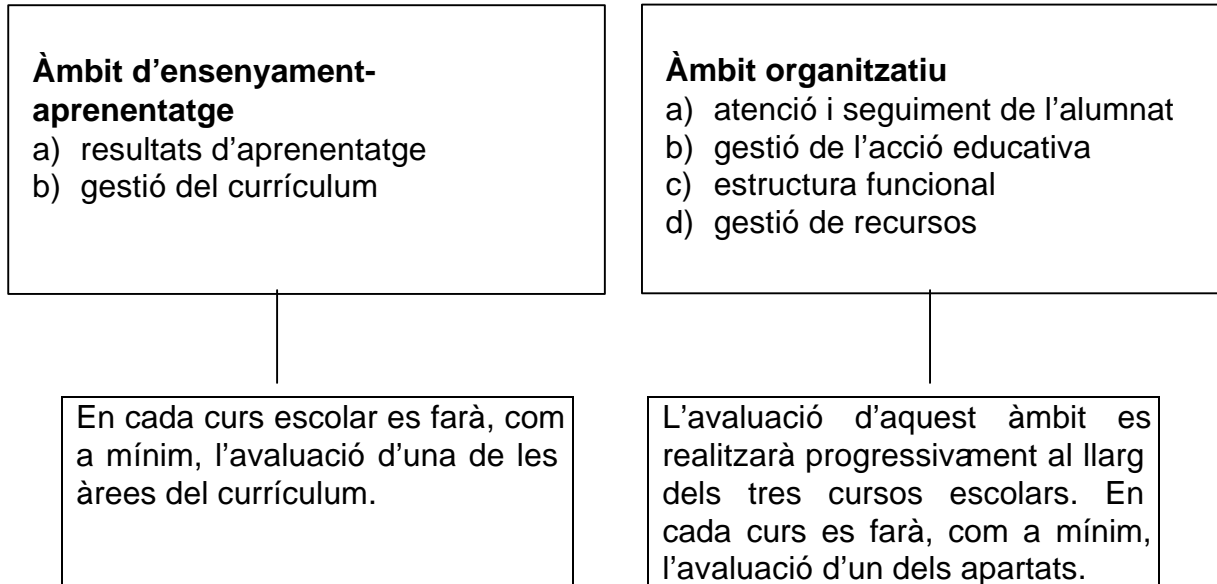
Elaboració del pla d'avaluació interna

Correspon :

- A l'equip directiu impulsar i determinar el procediment d'elaboració i execució del pla.
- Als equips de professors i a la resta de la comunitat escolar fer aportacions al pla.
- Al consell escolar aprovar el pla i les valoracions i propostes que s'obtinguin com a resultat de les actuacions d'avaluació que es realitzin.

Aplicació

En coherència amb els objectius establerts a la normativa i la concreció i contextualització que el mateix centre hagi fet en el seu PCC.

En l'àmbit d'ensenyament-aprenentatge s'han d'utilitzar instruments de mesura o proves estàndard en un mínim de tres àrees del currículum, i aplicar-los cada curs escolar sense incidència directa en l'avaluació de l'alumnat.

Valoració final

En acabar els tres cursos, els centres realitzaran una valoració global de les millores assolides en relació amb els aspectes avaluats i la idoneïtat de les estratègies emprades en el mateix procés d'avaluació, i es concretaran les propostes per a un nou pla d'actuació i un nou pla d'avaluació.

La memòria anual dels centres ha de reflectir les actuacions i els resultats d'avaluació dels àmbits avaluats durant el curs escolar i les propostes de canvi o millora que han d'incorporar-se en les programacions generals de caràcter anual dels següents cursos escolars.

Esquema general de l'avaluació interna de centres

Pla d'avaluació

3 cursos de durada

Aplicació

Àmbit ensenyament-aprenentatge:

- a) resultats d'aprenentatge
- b) gestió del currículum

Àmbit organitzatiu:

- a) atenció i seguiment de l'alumnat
- b) gestió de l'acció educativa
- c) estructura funcional
- d) gestió de recursos

Valoració final

- ⇒ dels resultats de l'avaluació
- ⇒ de les millores obtingudes
- ⇒ de la idoneïtat de les actuacions d'avaluació
- ⇒ propostes per al nou pla

L'avaluació en el Programa d'Educació 2000-2004 del Departament d'Ensenyament

Apartat que fa referència a l'avaluació

Els països avançats exigeixen dels sistemes educatius i dels centres docents que responguin amb eficàcia als requeriments socials i personals dels ciutadans. En conseqüència, s'estén per totes les organitzacions educatives una cultura de l'avaluació orientada a l'obtenció d'informació raonada de l'acció que duen a terme, per tal de comprovar que s'assoleixen els objectius previstos i de disposar d'eines constructives de millora.

El Departament d'Ensenyament impulsarà de manera decidida l'avaluació del sistema educatiu, dels centres i dels aprenentatges dels alumnes.

L'avaluació del sistema educatiu

En aquest àmbit:

- Es durà a terme l'anàlisi i valoració dels objectius i finalitats de cada una de les diferents etapes educatives.
- Es promourà el coneixement del grau d'assoliment per part del conjunt dels alumnes dels diferents continguts dels programes educatius de cada una de les etapes, i del grau d'assimilació dels valors personals i col·lectius que l'educació proporciona.
- S'establiran indicadors d'ensenyament corresponents als diversos aspectes del sistema que permeten una comparació amb els sistemes educatius d'altres nacions.
- S'impulsarà l'avaluació d'aspectes concrets del sistema (l'anglès a l'ESO, les matemàtiques a l'educació primària, la funció directiva, els itineraris educatius dels alumnes, l'opinió de les famílies). Especialment, s'elaboraran instruments per al coneixement continu del nivell de domini de les competències bàsiques.
- La implantació del nou sistema educatiu serà objecte d'una avaluació participada amb la celebració de la Conferència Nacional d'Educació, en el període 2000-2002, amb la participació de tota la comunitat educativa.

L'avaluació de centres

Quant a l'avaluació de centres docents:

- Es disposarà de resultats de l'aprenentatge dels alumnes i es compararan amb resultats estandarditzats. S'afavorirà l'estudi de la valoració de la millora qualitativa assolida per cada centre durant cicles temporals de tres anys, tot seguint els plans estratègics que elaborin.
- S'avaluarà l'organització dels ensenyaments dels centres i el seu funcionament (direcció i govern, tutories, gestió dels recursos, relació amb les famílies...), a fi d'introduir-hi les correccions, si fa al cas, necessàries per a millorar-ne els resultats.
- Durant el curs 2000-2001 es valorarà i es redissenyarà el Pla d'Avaluació Interna vigent, tot aprofitant els resultats de la valoració efectuada fins ara. L'avaluació externa completarà la dels centres. Dels seus resultats se'n donarà coneixement públic.

L'avaluació dels aprenentatges dels alumnes

En el marc d'un ensenyament per a tothom, l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes ha de prescindir d'aquells aspectes sancionadors que porten a la selecció d'uns alumnes i a la marginació d'uns altres, i han d'esdevenir l'eina de coneixement del progrés de cada alumne o alumna, per així poder definir les estratègies educatives adequades a les característiques individuals.

Amb aquest punt de vista, el Departament d'Ensenyament:

- Organitzarà els procediments d'avaluació dels aprenentatges dels alumnes i formarà convenientment el professorat per tal que aquestes avaluacions no constitueixin un judici sancionador corresponent al resultat d'una prova o examen, sinó que esdevinguin el procediment continu d'observació i anàlisi de l'itinerari i el progrés educatiu de cada alumna i alumne.
- Establirà les mesures adequades perquè s'integrin les diferents avaluacions parcials efectuades dins de cada àrea o matèria mitjançant l'actuació dels equips educatius constituïts per totes les professores i professors que donen classe a un mateix grup d'alumnes.
- Determinarà que els equips d'avaluació tinguin un nombre de professors i professores reduït per tal de facilitar la concurrència dels diferents parers i evitar opinions d'avaluació fonamentades en una relació educativa amb l'alumne o alumna de curta durada.
- Fomentarà la motivació per l'èxit de manera que en l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes no s'actui només destacant els errors i les mancances, sinó subratllant i valorant equilibradament els assoliments i els èxits personals.

L'avaluació en la RESOLUCIÓ de 18 de maig de 2000, que dóna instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres docents d'educació secundària de Catalunya per al curs 2000-2001.

Apartat de la resolució que fa referència a l'avaluació.

5. Avaluació

5.1. Pla d'avaluació de centre

Els centres de secundària han completat tota la implantació de l'etapa de secundària obligatòria en el curs 1999-2000, per la qual cosa, en el marc de les previsions de les disposicions sobre l'avaluació de centres, incorporaran les activitats d'avaluació interna en la programació del proper curs 2000-2001.

Aquest pla d'avaluació haurà de referir-se al projecte del centre i considerar, en particular, l'avaluació de l'assoliment de les competències bàsiques per part de l'alumnat.

En aquest sentit ha de preveure que el curs 2001-2002 s'haurà de fer una avaluació dels alumnes que comencin l'educació secundària obligatòria el proper curs 2000-2001, al final del primer cicle, per tal de conèixer el grau de consecució de les capacitats bàsiques i programar, en conseqüència, les mesures adequades per al segon cicle de l'etapa.

5.2. Avaluació integradora de l'alumnat

Tot i que determinades àrees contribueixen amb major mesura a l'obtenció de les capacitats fonamentals de l'ensenyament obligatori, ja s'ha mencionat abans que des de totes les àrees s'ha de procurar el seu aprenentatge, de manera que una qüestió com la comprensió lectora, per exemple, no és només competència del professorat de llengua, sinó que totes les altres àrees hi estan també responsabilitzades.

Des d'aquesta perspectiva, l'avaluació, en tant que observació i diagnòstic del progrés de l'alumnat en els aprenentatges, necessita la integració de les aportacions de tot el professorat d'un mateix alumne o alumna. Integració que no pot consistir en la suma o combinació numèrica de diferents quantitats de mesura formulada per les diverses àrees, sinó en la formulació de l'opinió conjunta elaborada per les consideracions de tots els professors i professores.

Aquesta necessitat justifica també la limitació imposada en el nombre de professors i professores diferents que pot tenir un determinat alumne o alumna. Un nombre excessiu de participants en una junta d'avaluació impedeix la realització de la integració de parers.

5.3. Promoció de curs

Els ritmes personals de creixement físic i intel·lectual poden tenir diferències importants respecte als valors mitjans corresponents a l'edat natural. Això impedeix de convertir, en tots els casos, en norma inflexible la correspondència exacta de l'edat natural amb un curs determinat del sistema educatiu. El referent per a la promoció de cicle o curs d'un noi o d'una noia és la situació real del seu desenvolupament i no l'edat natural. Per això aquesta promoció no pot ser automàtica. En el moment de la promoció d'un cicle o curs convé analitzar acuradament la possibilitat que l'alumne o alumna hi resti un any més per tal de garantir l'assoliment o afermament de les competències bàsiques.

Per a aquells alumnes que per consideracions de relació afectiva i social promocionen de cicle o curs sense haver assolit suficientment els objectius necessaris per poder seguir el curs següent, caldrà establir mesures per a la recuperació dels aprenentatges deficitaris: agrupaments flexibles, grups reduïts de recuperació, atenció i proposta de tasques de forma individualitzada, organització d'adaptacions curriculars o altres. En tot cas s'ha d'avaluar contínuament el progrés en l'assoliment dels objectius dels cursos i cicles anteriors i, com a conseqüència, s'han de revisar constantment les estratègies més convenientes per aconseguir-ho.

Tot i que amb caràcter general en el conjunt de l'educació secundària obligatòria només hi ha una possibilitat ordinària de mantenir-s'hi un any més, s'ha de tenir present que existeix la possibilitat d'una altra repetició de forma extraordinària i que, en un cas extrem, hi ha la possibilitat d'autoritzar modificacions del currículum que poden implicar, tal com diu la disposició vigent, l'allargament del període d'escolarització en l'etapa si cal.

5.4. Avaluació final d'etapa

L'avaluació final d'etapa ha d'incloure la decisió sobre la seva superació, la corresponent concessió del títol de graduat en educació secundària i un pronunciament sobre el nivell aconseguit en aquesta superació, quan es produeixi, que s'expressa en la qualificació en les diferents àrees i en la qualificació global.

La decisió sobre la superació s'ha de prendre en relació amb els objectius generals de l'etapa, els quals, al seu torn, són la traducció de les intencions educatives explicitades en els textos legals i una expressió de les competències bàsiques a assolir en l'ensenyament obligatori.

En el cas de l'etapa d'educació secundària obligatòria, és finalitat de l'etapa el fet de possibilitar que els alumnes puguin accedir a aquells elements bàsics de la cultura que els condueixin a la construcció de la pròpia personalitat i els permetin la incorporació a la vida activa. Aquestes finalitats són les que determinen, doncs, en última instància, els criteris per decidir sobre la superació de l'etapa per part dels alumnes.

Per tal d'afavorir l'anàlisi global de l'assoliment de les finalitats perseguides, l'avaluació final d'etapa, pel que fa a la decisió sobre l'acreditació, s'estructurarà en dues fases:

Primera fase

Es procedirà a analitzar la superació de l'etapa, per part de cada alumne o alumna, prenent com a referent els criteris bàsics següents que resumeixen els objectius generals d'acord amb les finalitats de l'etapa:

- Haver assolit el grau de comprensió i d'expressió, oral i escrita, en català i en castellà necessari per a la incorporació a la vida social i professional.
- Saber utilitzar les eines matemàtiques necessàries en situacions i problemes de la vida quotidiana.
- Disposar dels elements bàsics de comprensió del món en els seus aspectes científic, social, tècnic i artístic.
- Haver aconseguit el creixement personal necessari per viure de forma autònoma en les dimensions individual i social.

Segona fase

A aquells alumnes que hagin superat l'etapa, se'ls atorgarà una qualificació global en l'escala que va del suficient a l'excel·lent considerant els resultats obtinguts en l'assoliment dels objectius terminals de cada una de les àrees expressats a través dels crèdits comuns, dels crèdits variables i dels crèdits de síntesi.

L'avaluació interna de centres en el DECRET 199/1996, de 12 de juny, pel qual s'aprova el Reglament orgànic dels centres docents públics que imparteixen educació secundària i formació professional de grau superior.

Articles d'aquest Decret que es refereixen a l'avaluació interna dels centres docents.

Article 9. *El projecte curricular*

9.3. El projecte curricular de centre té com a components:

i) Els criteris per a l'avaluació del procés d'ensenyament i d'aprenentatge i de la pràctica docent del professorat.

Article 11. *La programació general de l'institut*

11.2. Memòria anual.

L'equip directiu, en acabar el curs, haurà d'elaborar la memòria que reculli i avaluï les activitats del centre.

b) La memòria anual comprendrà, entre d'altres, una estimació de l'assoliment dels objectius fixats a la programació general i dels resultats obtinguts en l'activitat docent. L'equip informarà el consell escolar del centre de les innovacions que s'incorporin en el projecte curricular de centre i de les modificacions a tenir en compte pel proper curs.

Article 12. *Finalitats de l'estructura d'organització i gestió*

d) La millora dels processos d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat i la seva avaluació.

Article 14. *Els òrgans unipersonals de govern*

14.4. En els instituts d'educació secundària, els òrgans de govern unipersonals constitueixen l'equip directiu.

L'equip directiu assessora el director o directora en matèries de la seva competència, elabora la programació general, el projecte educatiu, el reglament de règim interior i la memòria anual de l'institut.

Així mateix, l'equip directiu afavoreix la participació de la comunitat

educativa i estableix els criteris per a l'avaluació interna del centre i coordina les actuacions dels òrgans unipersonals de coordinació, segons les previsions d'aquest Reglament.

Article 15. Competències del director

15.1. La direcció i responsabilitat general de l'activitat de l'institut d'educació secundària correspon al director o directora, que vetlla per la coordinació de la gestió del centre, l'adequació al projecte educatiu i a la programació general.

15.2. Correspon al director o directora:

c) Elaborar, amb caràcter anual, en el marc del projecte educatiu, la programació general del centre conjuntament amb l'equip directiu i vetllar per a l'elaboració, aplicació i revisió, quan s'escaigui, del projecte curricular del centre i per la seva adequació al currículum aprovat pel govern de la Generalitat.

15. Elaborar, conjuntament amb l'equip directiu, la memòria anual d'activitats del centre i trametre-la a la corresponent delegació territorial del Departament d'Ensenyament, un cop el consell escolar del centre n'hagi emès el corresponent informe.

Article 16. Competències del cap d'estudis.

16.1. Correspon al cap d'estudis la planificació, el seguiment i l'avaluació interna de les activitats del centre, i la seva organització i coordinació, sota el comandament del director o directora de l'institut.

Article 20. Competències del coordinador pedagògic

20.1. Correspon, amb caràcter general, al coordinador pedagògic el seguiment i l'avaluació de les accions educatives que es desenvolupen a l'institut sota la dependència del director o directora.

20.2. Són funcions específiques del coordinador pedagògic:

d) Vetllar perquè l'avaluació del procés d'aprenentatge dels alumnes es dugui a terme en relació amb els objectius generals de l'etapa i amb els generals i terminals de cada àrea o matèria, juntament amb els caps de departament.

f) Vetllar per l'adequada coherència de l'avaluació al llarg dels diferents cicles, etapes, nivells i graus dels ensenyaments impartits al centre.

Article 34. *El Consell Escolar del centre*

34.1 El Consell Escolar del centre és l'òrgan de participació de la comunitat escolar en el govern dels instituts d'educació secundària i l'òrgan de programació, seguiment i avaluació general de les seves activitats.

- e) Establir les directrius per a l'elaboració del projecte educatiu de Elaborar les directrius per a la programació i el l'institut, aprovar-lo i avaluar-ne el compliment.
- i) Elaborar les directrius per a la programació i el desenvolupament de les activitats escolars complementàries, de les activitats extraescolars y serveis, si escau, amb la col·laboració de les associacions de mares i pares d'alumnes. Aprovar-ne la programació i avaluar-ne l'execució.
- j) Avaluar i aprovar la programació general del centre que, amb caràcter anual, elabori l'equip directiu.
- k) Avaluar i aprovar la memòria anual d'activitats del centre.
- o) Analitzar i valorar el funcionament general del centre, l'evolució del rendiment escolar i elaborar un informe que s'inclou en la memòria anual.

Article 39. *El Claustre de professors*

39.2 Són funcions del Claustre de professorat:

- c) Establir criteris per a l'elaboració del projecte curricular del centre, aprovar-lo, avaluar-ne l'esplicació i decidir-ne possibles modificacions.
- i) Analitzar i valorar els resultats de l'avaluació de l'alumnat i del centre en general.

Article 45. *El cap del Departament*

45.2. En particular, són funcions del cap de Departament:

- c) Vetllar per la coherència del currículum de les àrees i matèries al llarg del cicle i etapes.
- d) Vetllar per l'establiment de la metodologia i didàctica educatives aplicables en la pràctica docent.

- e) Coordinar la fixació de criteris i continguts de l'avaluació de l'aprenentatge dels alumnes en les àrees i matèries corresponents i vetllar per la seva coherència.

Article 46. El coordinador d'activitats i serveis escolars

46.2. Són funcions del coordinador d'activitats i serveis escolars:

- h) Elaborar una memòria final de curs amb l'avaluació de les activitats realitzades que s'inclirà a la memòria anual d'activitats del centre.

Article 52. El professor tutor

52.2. Cada unitat o grup d'alumnes té un professor tutor, amb les funcions següents:

- b) Tenir cura de la coherència de les activitats d'ensenyament aprenentatge i les activitats d'avaluació de tots els docents que intervenen en el procés d'ensenyament del seu grup d'alumnes.
- c) Responsabilitzar-se de l'avaluació del seu grup d'alumnes en les sessions d'avaluació.

BIBLIOGRAFIA

COLL, C. (Coord.) (1995): *Métodos de observación y análisis de procesos educativos*. ICE-UB. Barcelona.

CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA (1999): *Avaluació i educació*. Generalitat de Catalunya. Barcelona.

ELLIOT, J. (1993): *El cambio educativo desde la investigación-acción*. Morata. Madrid.

HARGREAVES, A. (1996): *Profesorado, cultura y postmodernidad. Cambian los tiempos, cambian los profesores*. Morata. Madrid.

HARGREAVES, A. (1998) Una educación para el cambio. Reinventar la educación de los adolescentes. Octaedro, Barcelona.

LORENZO, M. (1994): *El liderazgo educativo en los centros docentes*. Muralla. Madrid.

MARCHESI, À., MARTÍN, E. (1998): *Calidad en la enseñanza en tiempos de cambio*. Alianza Editorial, Madrid.

MARCHESI, À. (2000): *Controversias en la educación española*. Alianza Editorial, Madrid.

MARRERO, A. (1995): "La cultura de colaboración y el desarrollo profesional del profesorado", pp. 296-312 en AAVV (1995), *Volver a pensar la educación. Prácticas y discursos educativos. Vol. II*. Morata. Fundación Paideia. Madrid.

MATEO, J. (1992): "L'avaluació com a feed-back de l'aprendre i l'ensenyar", pp. 140-160. *Educar és un procés*. Cruïlla. Barcelona.

NORUEGA, J. I MUÑOZ, A. (1996): *Los indicadores de evaluación del centro docente*. Escuela Española. Madrid.

PEDRÓ, F. (2000): "Tendències polítiques de futur en educació", *Escola catalana*, núm. 366, gener, Barcelona.

PÉREZ, A. (1995): "Autonomía profesional del docente y control democrático de la práctica educativa", pp. 339-354 en AAVV, *Volver a pensar la educación. Prácticas y discursos educativos. Vol. II*. Morata. Fundación Paideia. Madrid.

RODRÍGUEZ, B. (1992): *Pautas para la evaluación de la eficacia de los centros: guía práctica*. Júcar. Madrid.

RUÉ, J. (1992): *Investigar para innovar en educació*. ICE. UAB. Barcelona.

RUÉ, J. (1994): *Assessorament i suport als equips docents*. ICE. UAB. Barcelona.

RUÉ, J. (1995): "Algunos problemas del enfoque crítico de la Investigación en la Acción". *Cuadernos de Pedagogía*, núm. 236, mayo 1995, pp. 68-70. Barcelona.

RUL, J. (1994): "L'avaluació comunicativa, factor de creixement professional, organitzativa i curricular". *Perspectiva Escolar*, núm. 183, pàg. 23. Barcelona.

RUL, J. (1995): *La memòria avaluativa del centre educatiu*. Eines de gestió. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Barcelona.

SANTOS, M. A. (1993): *La evaluación: un proceso de diálogo, comprensión y mejora*. Aljibe. Madrid.

SCHÖN, D. (1992): *La formación de profesionales reflexivos. Hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones*. Paidós. Barcelona.

SIMONS, H. (1995): "La autoevaluación escolar como proceso de desarrollo del profesorado: en apoyo de las escuelas democráticas", pp. 220-243, en AAVV: *Volver a pensar en la educación. Prácticas y discursos educativos*. Vol. II. Morata. Fundación Paideia. Madrid.

STOLL, L., FINK, D. (1999): *Para cambiar nuestras escuelas*. Octaedro, Barcelona.

ANNEX

L'AVALUACIÓ I L'AUTOAVALUACIÓ DELS CENTRES: UNA PANORÀMICA INTERNACIONAL DE RISCOS I OPORTUNITATS

Dr. Francesc Pedró

Professor del Departament de Ciències Polítiques i Socials de la Universitat Pompeu Fabra

Des de fa uns vint anys, tant a Europa com als Estats Units i al Japó l'avaluació dels sistemes educatius és el tema de debat per excel·lència en matèria de política educativa, com anys enrera ho fou la igualtat d'oportunitats. Curiosament, com a tema de debat no és pas un tema suggerit o especialment apreciat pels docents, malgrat que bona part de la feina que fan, arreu del món, té a veure precisament amb l'avaluació, per bé que en un sentit en part diferent al que li donen darrerament els polítics i els administradors de l'educació. Però, ¿per què l'avaluació ha esdevingut un tema tan prioritari per a la política educativa? ¿Quins efectes pot tenir aquest èmfasi en la vida quotidiana dels centres? ¿I, finalment, quina és la situació a Catalunya per comparació amb d'altres països en aquest sentit?

1. Per què ara tothom parla tant d'avaluació?

No hi ha manual de pedagogia o de didàctica, per antic que sigui, que no atorgui un paper crucial a l'avaluació com a component essencial que ajuda a tancar el cercle de qualsevol procés educatiu i li subministra el necessari *feed-back*. De fet, fa ja una bona colla d'anys que fins i tot es va crear una branca específica de la pedagogia —la docimologia— i que hi ha càtedres d'avaluació a les universitats catalanes. Però, l'èmfasi que avui es posa en l'avaluació té poc a veure amb tot això, perquè del que es tracta ara no és de veure com es poden avaluar millor els aprenentatges de l'alumnat —tot i que això continua sent important—, sinó quins són, al capdavant i en el sentit més ampli del terme, els resultats que obté la societat del seu sistema educatiu, la comunitat educativa de la seva escola i cada alumne o alumna del seu procés escolar. Primer es posà l'èmfasi en els resultats dels sistemes educatius en el seu conjunt; avui, lògicament, es tendeix a fixar l'atenció en el que fa cada escola; demà, probablement, en el que fa cada equip docent o cada professor o professora. I és per això que, darrerament, es comença a parlar molt més d'autoavaluació dels centres.

L'actual èmfasi en l'avaluació del comportament i resultats dels sistemes educatius té els seus antecedents en els estudis comparatius iniciats els anys setanta per una associació independent, la IEA. Llavors, com ara, aquesta associació tenia per missió l'avaluació comparativa dels coneixements de l'alumnat de diferents països sobre una mateixa matèria,

inicialment les matemàtiques i les ciències però després moltes altres. Deixant de banda els problemes científics i metodològics que aquest tipus d'operacions comporta, el cert és que els resultats han anat guanyant com més va més popularitat. Any rera any, els resultats dels països que hi participen surten a les primeres pàgines dels corresponents diaris nacionals, ja sigui perquè els estudis indiquen que l'alumnat sap més d'allò o d'això que ls de la resta del món, o bé perquè està a la cua. Entre els primers hi acostuma a haver Singapur, Corea, Japó; entre els darrers de la cua, els Estats Units.

Dels anys vuitanta ençà, un bon nombre d'organismes internacionals —singularment l'OCDE— s'han ocupat de promoure entre els governs dels països membres la idea que sense dispositius precisos d'avaluació dels sistemes educatius és impossible convertir aquests sistemes en el que el món econòmic necessita. La idea de fons és que el sistema educatiu ha de servir, doncs, les necessitats del sistema econòmic. Però, alhora, aquesta idea s'acompanya d'una altra no gaire llunyana: que cal incrementar la productivitat dels sistemes educatius i, per tant, obtenir més rendiment per les inversions que s'hi aboquen. No cal dir que totes dues idees apareixen en un context de crisi econòmica i del mateix model de l'Estat del Benestar, que aboquen a una reconsideració del que és el paper de l'Estat en la provisió dels serveis públics, en general, i de com millorar-ne l'eficàcia. Una de les possibles solucions, probablement la més assajada últimament, és la d'afavorir la competència entre països i, sobretot, entre centres dins d'un mateix país. La veritat sigui dita, per desagradable que sembli, no han aparegut gaire alternatives a aquesta perspectiva.

En aquest context no és estrany que la majoria de països europeus —però també americans— s'hagin apressat a revisar els seus dispositius d'avaluació, els quals reposaven tradicionalment sobre el paper de la inspecció —en qualsevol dels seus possibles formats, des de l'anglès i l'holandès, fins a l'italià o el francès. I així és com han introduït nous mecanismes com ara els instituts o centres d'avaluació, els quals s'ocupen essencialment d'administrar proves independents que puguin subministrar un diagnòstic de l'estat de l'ensenyament. Un diagnòstic que ha de permetre tant una perspectiva longitudinal —observant canvis en els resultats al llarg del temps— com transversal —presentant les diferències entre diferents territoris o tipus de centres. Les diferències entre països, pel que fa a la tecnificació dels dispositius, són extremadament notables i depenen, en bona mesura, del grau d'autonomia del qual les escoles han gaudit tradicionalment. Han hagut de passar, però, més de gairebé vint anys per tal que aquest èmfasi en l'avaluació externa s'acompanyi arreu d'una atenció equivalent als processos d'autoavaluació dels centres.

Aquest és el veritable context que explica el progressiu èmfasi en l'avaluació dels sistemes educatius. Però això no vol dir, de bon tros, que aquest èmfasi no hagi de ser adequadament aprofitat en benefici no només dels objectius del sistema econòmic, sinó dels propis i genuïns del sistema escolar.

2. Quins efectes pot tenir l'èmfasi en l'avaluació sobre la vida dels centres

Aquesta darrera és, justament, la perspectiva que convé adoptar: ja que el context extern a l'escola força l'èmfasi en l'avaluació, quins beneficis se'n poden treure per a la vida quotidiana de les escoles? No cal dir que hi ha riscos i oportunitats alhora, que aquí només poden ser esbossats.

En el terreny dels riscos, n'hi ha que són polítics i n'hi ha que són, purament, tècnics. Entre aquests darrers, els més importants fan referència a la manca de col·laboració dels docents —quan sospiten que se'ls vol avaluar indirectament, a ells— o a la fàtua convicció que com que l'avaluació és, conceptualment, un procés d'anàlisi racional, això implica necessàriament que totes les dades estan a l'abast, sense que hi hagi cap mena d'interferència possible amb judicis subjectius de valor. Dissortadament, l'avaluació de les escoles no deixa de ser un cas particular de l'avaluació de les polítiques públiques, una matèria extremadament complexa i en la qual s'ha demostrat la insuficiència d'un tractament pretesament científic. D'altra banda, els riscos polítics són igualment considerables però, paradoxalment, més controlables atès que tots tenen a veure amb els usos finals dels processos d'avaluació —usos que poden ser contestats. En essència, hi ha dos usos possibles: a l'anglesa i a la francesa. El model anglès predica, àdhuc després del canvi de govern, que l'objectiu final de l'avaluació és donar la màxima informació al consumidor d'educació per tal que decideixi quina escola dona bona educació i quina altra no, i que opti en conseqüència. L'avaluació seria, en puritat, la forma més simple de posar el preu a cada producte en el mercat social de l'educació. El model francès ha posat molt més l'èmfasi, com correspon a un sistema centralitzat, en el valor de l'avaluació per a la presa de decisions governamentals en matèria de política educativa. En aquest model, del que es tracta no es de posar preu sinó, en tot cas, l'etiqueta de composició de cada escola. El primer model és molt útil per fer possible que el sistema educatiu sigui governat per la demanda; el segon és, més aviat, un mecanisme per al monitoratge polític del sistema, per detectar on cal intervenir i quina pot ser l'etiologia del problema. Evidentment, entre l'un i l'altre model, que aquí han estat caricaturitzats en bé de la brevetat, hi ha un gran ventall de possibilitats. Però, en ambdós casos més tard o més d'hora l'avaluació pot esdevenir un criteri per al finançament públic dels centres, directament o indirecta.

En el terreny de les oportunitats, les més significatives tenen a veure amb la introducció d'una cultura de l'avaluació a l'escola. Es tracta aquí de reconsiderar la feina que cada escola fa a la llum de processos formalitzats d'autoavaluació que, generats des de cada centre amb el suport extern adient, puguin esdevenir mecanismes imprescindibles per a la regulació i la millora internes. Però, en segon lloc, hi ha una altra oportunitat a la qual tradicionalment els centres, arreu del món, han estat sempre reacis perquè fins ara no els ha comportat més que resultats negatius. Es tracta d'esdevenir transparents a la comunitat educativa, de mostrar quins són els

processos —no tant els resultats— i de demostrar els progressos. L'avaluació ha de ser part de la vida quotidiana de les escoles, perquè —tothom n'està convençut— malgrat els problemes que pugui comportar la posada en pràctica és l'únic sistema que permet saber on som. En el context actual, només si els centres són capaços de demostrar aquesta capacitat de transparència serà políticament viable augmentar l'autonomia de què disposen. I aquesta és la veritable batalla, la veritable oportunitat: aconseguir l'augment dels nivells d'autonomia pedagògica, d'autonomia de gestió —incloses les matèries de dotació i perfil de places docents— i d'autonomia financera.

3. Que en traurem, doncs, de l'avaluació externa i interna dels centres?

Probablement, d'aquí a uns anys la major part dels centres es preguntaran com els era possible abans —és a dir, ara— de viure i de fer la seva feina sense cap mena de dispositiu d'avaluació. De fet, si hom hi pensa de forma reposada és fàcil adonar-se que cap institució o organització no pot viure sense mecanismes d'avaluació, externa i interna, que ajudin a *regular* la relació que mantenen amb l'entorn. Justament, *regulació* és el mot clau perquè indica que l'avaluació no és altra cosa que el mecanisme més eficaç de regulació de què podem disposar: un centre no és una bombolla d'aire pur que no té déu ni senyor, sinó una peça clau d'un sistema social, i és per aquesta raó que és lògic que tant el sistema social com el centre s'hagin de demanar si les relacions que mantenen són les adients, o si cal canviar-les. O, el que és el mateix, que societat i centre escolar —en el sentit més ampli d'ambdues expressions- regulin les seves relacions.

Molt breument, aquesta regulació ha de permetre:

1. Un control del funcionament del sistema educatiu, en el seu conjunt i de cada centre en particular. És evident que, en tractar-se d'un servei públic, la funció de control ha de ser duta a terme amb total transparència, posant de manifest l'eficàcia i l'eficiència del sistema escolar i de cada centre en relació amb la missió que tenen assignada. Si no hi ha voluntat de retre comptes no té sentit demanar més recursos.
2. Una millora del funcionament del sistema i de cada centre. La funció de regulació deixa de tenir sentit si no es desenvolupa en marc orientat a la millora, perquè el control punitiu genera més efectes perversos que no pas canvis positius.

Però, al seu torn, una regulació eficaç demana una aproximació nova a l'avaluació, externa i interna. Cal aconseguir, en aquest sentit:

1. Un canvi de cultura en el que fins avui ha estat l'avaluació en el context escolar, un canvi que ha d'afectar dos elements cabdals:
 - Les nostres concepcions sobre la prestació del servei públic de

l'educació. S'ha acabat l'època daurada en què les inversions educatives fluïen sens fi a un pou sense fons. S'ha acabat també l'època en què la millor garantia de regulació era la uniformitat curricular, la uniformitat en la qualificació —i retribució docent—, i la centralització en la presa de decisions. Ara ve una època dominada per la descentralització i per l'autonomia (curricular, de gestió, financera) en la qual els antics mecanismes de regulació ja deixen d'existir i han de cedir el pas a d'altres de nous.

- Les nostres concepcions sobre les relacions entre cada docent, el centre i el sistema. En el sistema antic, el docent tenia una relació (de base funcional) amb l'Estat i era el docent, al capdavall, el prestatari del servei públic de l'educació, a la seva aula. Ara el docent serà part d'un projecte més global, en el qual ha de participar i en funció del qual serà avaluat també pel propi centre. Ara, doncs, ve l'època en què el prestatari no és el docent individual —en raó d'una oposició—, sinó el centre i és en raó del particular projecte de cada centre —entès com la declaració de principis que emmarquen la relació entre centre i comunitat a la qual se serveix— que s'han de dissenyar i posar en pràctica els nous mecanismes de regulació.
2. Un *equilibri* entre els processos d'avaluació externa i interna. No hi ha dubte que un determinat nombre d'elements per a la regulació no poden provenir sinó de mecanismes externs d'avaluació —per exemple, els que comparen els resultats d'un centre amb la resta o els que comparen els d'un barri o comarca amb un altre. Però, al capdavall, allò que passa en el sistema és el resultat d'allò que passa a cada centre, a cada aula i a cada alumne o alumna en particular, i això són coses que, d'una banda, només es poden avaluar i interpretar des de dins i, d'una altra, només si es fa des dins, participadament, és possible orientar l'avaluació a la millora. Per això es pot afirmar que com més forta sigui l'avaluació interna més reduït serà el paper a desenvolupar per l'avaluació externa als centres.

4. L'estat de la qüestió a Catalunya per comparació amb d'altres països

En aquest camp no es pot pas dir que Catalunya es compti entre els països amb mecanismes més desenvolupats. Ben al contrari, ha estat un dels darrers a incorporar-se a aquesta tendència, a emfasitzar la importància de l'avaluació. Potser per això li hauria de ser més fàcil aprendre dels encerts i dels errors dels altres. A Catalunya, l'èmfasi en l'avaluació s'ha introduït, en part, replicant el model imposat per la LOGSE, la qual obria la porta a la creació d'un Institut d'Avaluació (l'actual INCE) amb la complexa missió de subministrar un sistema permanent de diagnòstic i monitoratge del sistema educatiu espanyol, en el seu conjunt, i, per tant, tenint cura de les diferències entre comunitats autònomes. Temps després es creà l'actual Consell Superior d'Avaluació a Catalunya, com una mesura per garantir una

relativa autonomia en l'àmbit de l'avaluació, maldant per esdevenir el canal a través del qual l'INCE operaria a Catalunya i, alhora, garantint una certa independència de criteri.

El Departament d'Ensenyament, a través de l'Ordre d'avaluació de 1997, ha vingut a fixar un conjunt de bases notables per al desenvolupament futur de l'avaluació a Catalunya. Es tracta d'atribuir un paper distintiu i coordinat a la inspecció, al consell i a la pròpia comunitat educativa, singularment a través dels processos d'autoavaluació. Com la majoria d'iniciatives de política educativa, l'èxit de la seva posada en pràctica depèn, sobretot, de les actituds amb què s'aculli. I per això és tan important que els principals actors coneguin amb detall tant els riscos com les oportunitats que representa l'avaluació.